

Sara Lidman: Första maj-tal efter FNL:s seger

Talare

Sara Lidman
Författare

Datum

1 maj 1975

Omständigheter

Manuskript till första maj-tal 1975, efter FNL:s seger. Handskrivet brev till Kerstin Härnquist, från Sara Lidman-arkivet i Umeå. Handskriften är renskriven och ändrad i enlighet med författarens eget korrektur av Svenska tals redaktör.

Kamrater, Vi känner hur Vietnams seger går som en bävning genom jorden. Och vi som firar första maj i år är så överväldigade av glädje att vi skrattar gråter ropar – utan att kunna finna de rätta orden. När man längtat så många år efter en sådan dag – hur kan det vara att man känner sig stå så oförberedd, så förvånad. Som om vi inte hade vågat tro på undret att det lilla Vietnam skall besegra världens rikaste, råaste makt: USA-imperialismen. Som om vi trodde att undrens tid var förbi. Å visst har vi följt Vietnams segrar genom åren – visst har vi för länge sedan slagit fast att Vietnam vunnit moraliskt, att USA förlorat all prestige! Visst har vi skrikit USA mördare och ropat med gråten i halsen: "FNL går mot allt större segrar" men den totala segern på marken – den definitiva, verkliga, slutgiltiga segern, tydlig från en minut till nästa – det övergår vår försenade fattning. USAs högmodiga stjärnbanér nedtaget och hoprullat i en plastpåse på väg till soptunnan och FN:s flagga vajande över risfält och torn i hela södra Vietnam. Dessa vår tids största mördare med sitt hån över Vietnam. Minns ni orden från Pentagon "Vi ska få dem på knä. Vi ska bomba dem tillbaka till stenåldern. Vi måste förstöra [oläsligt] för att kunna rädda dem" Hur vi skakade av maktlös vrede inför dessa ord och gärningar. Och hur vi lyssnade utan att ändå fatta till fullo vietnamesernas svar: Vi äro fast beslutna att icke låta oss förvandla till slavar. Eller ett svar som detta medan USA förgiftade Vietnams skogar och risfält: "Så länge ett grönt strå växer på vår jord skall utländska inkräktare möta motstånd här." Eller dessa ord av Ho Chi Minh: Vår befrielse kan dröja länge. 10 år kanske 20 år. Men vi kommer inte att ge oss förrän den siste jänkareimperialisten drivits ut. Å att Vietnams folk nu förverkligat detta löfte! Det finns människor i Vietnam som levat under jorden i årtal. Det finns män och kvinnor som genomgått otänkbar tortyr – och som icke förrått sitt lands hemligheter och som skyddat sina kamrater med sin tystnad. Och när man talat med dem framstår de ändå icke som förhårdade omänskliga utan bara som

självklara, genomlysta. Men hatar de då icke? Får de inte kraft av en vrede bortom allt förnuft? Ja de har hatat. Ja vrede har gett dem kraft. Ja hämnden har suttit som järn i deras käkben. Men hatet, vreden och hämndbegäret har aldrig varit "bortom allt förnuft". Tvärtom, dessa känslor har stått i förnuftets tjänst. Och den stora kraften, den avgörande styrkan har kommit ur en annan känsla. Insikten om det egna mänskovärdet, vetskapen om den kamrat som finns inom självet och inom medmänniskan. Den stora kraften har kommit ur det stora kamratskapet. En solidaritet som givit hela tillvaron mening. En sammanhållning som gjort varje handling betydelsefull. Vad företag [oläsligt] i vår del av världen alltid framhäver som höjden av djupsinne är denna psykologi. "Människan är sig själv närmast. Allting kan fås för pengar. Såna där underutvecklade [oläsligt] kan aldrig hålla ihop!" – Och så naturligtvis som krona på denna livsfilosofi. "Bra karl reder sig själv." Hur skulle den kapitalistiska världen kunna fatta den människosyn som vietnameserna utvecklat. Vilka underbara egenskaper som detta folk odlat under sitt långa motståndskrig. Sammanhållningen, hur de fått krut genom att lita på varandra. Hur deras stolthet vuxit genom den respekt de visat varandra. Hur soldaten, läraren, bonden, gerillaledaren och gamla farmor hört samman som fingrarna på en hand. Hur de aldrig på på det förslavande svammel som västerlandets myndiga ideologer alltid tutar i oss: ack människan är så usel så usel. När Rockefeller lyckats köpa upp några quislingar och de till slut flyr ur landet med några ton guld – då klagat herre och lakej på varandra trots rikedom, trots grymheten så är de besvikna – den andre var ändå inte dålig nog. På vägen till detta möte kastade jag ett öga i veckans newsweek, de stora amerikanska veckotidningarna som genom alla år firat orgier i mänskoförakt. Nu har de bilder av en tältstad på ön Guam med några Saigonbor som USA evakuerade dit och den hänfulla bildtexten: Mitt bland prostituerade och sådana som vaktat tigerburar finns det också lite herrskap, "some fine people". Och man anar frågan: hade inte det stora Amerika förtjänat bättre efter allt det offrat. Och det suckar "meningslöst meningslöst" mellan raderna. Det finns ett folkets Amerika som kommer att ställa andra frågor efter Vietnam. De egendomslösa medborgarna i USA som vita huset har bestulit på deras fosterland – samtidigt som de försökt göra Vietnam till en slavmarknad. Och detta är en av de underbara lärdomar som Vietnams motståndsmän gett världen: att de kunnat se skillnaden mellan folket i USA och den härskande klass i USA som är fiende till alla folk. Man skulle en dag som denna bara vilja hylla vietnameserna, bara sjunga lovsånger – men förseningen gör att man inte hinner dit – inte känner sig tvungen att gräla med de herrskapsmässiga [oläsligt] vi hört en del av de senaste

dagarna. T. ex. oron hur FNL nu ska förvalta segern. [Oläsligt] omvärld som med upphöjt lugn betraktat den tortyr som USA gjort till institution i Vietnam – denna omvärld ömmar nu först och främst för tortörernas öde. Man frågar inte hur de 250 000 politiska fångarna mår, vad de fått gå igenom – nej tortörerna tänker man på. Ska dom behandlas väl? Och man lutar sig tillbaka i fåtöljen och hoppas med varnande ögonbryn att PRR ska gå in för försoning och humanitet. Kamrater – menar vi här i västerlandet – att vi kommit så långt i humanitet och respekt för mänskoliv att vi har något att lära vietnameserna i detta ämne. Behövs vår rådgivning? Bör det inte finnas någon gräns för stöddigheten hos "some fine people". Ett annat uttryck vi matas med är "detta meningslösa krig". Det är inte rätt beskrivning. Detta aggressionskrig har förts med berätt mod i avsikt att kuva Vietnam, att stjäla råvaror och arbetskraft därifrån. Detta krig har förts av Pentagon i akt och mening att göra ett nytt Sydkorea av Sydvietnam. USAs härskare planerade och menade och gjorde sitt yttersta att bita sig fast där. Att säga "meningslöst" i nederlagets stund och på grund av nederlaget låter förstå att om USA hade lyckats stanna så skulle deras angrepp ha varit meningsfullt. Men detta krig har varit ett enda ohyggligt brott från USAs sida – och det bör fördömas som ett brott istället för att lindas in i språklig vadd som meningslöst, misstag o.d. Att säga ett sammanfattande "detta meningslösa krig" är också en nedrighet mot Vietnams folk. Deras motståndskrig har icke varit meningslöst. T.o.m. om de tillfälligt skulle ha förlorat så hade det icke varit meningslöst. Detta motstånd är det mest meningsfulla som världen skådat i vår tid. Det är uppfyllelsen av Ho Chi Minhs underbara ed: Vi äro fast beslutna att icke låta oss förvandla till slavar. Vietnamesernas motstånd har satt ett föredöme för all världens förtryckta. Detta krig – såväl det rika [oläsligt] överfall som det vietnamesiska folkets svar är något vi inte bör glömma fortast möjligt. Tvärtom, vi måste äntligen fatta vad det handlat om – och prisa Vietnam för dess gåva till mänskligheten.

Taggar

1970-tal, 1975, FNL-rorelsen, Fredsrörelsen, Första maj, Kvinna

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/sara-lidman-forsta-maj-tal-efter-fnl-s-seger>